

Наперад—да поўнай перамогі камунізму!

3-га ліпеня спаўняецца шэсць год з таго дня, калі Савецкая Армія пад кіраўніцтвам мудрага палкаводца вялікага Сталіна ўчынт разбіла цэнтральную групу іркуцкіх гітлераўскіх войск і вызвала сталіну нашай рэспублікі — горад Мінск і ўсю беларускую зямлю ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Гэтая зямля была дана супадае з другой гістарычнай падзей — дэвятай гадавінай звароту таварыша Сталіна на рады да народаў Савецкага Саюза аб разгортванні партызанскай вайны ў тыле ворага. Тры гады беларускі народ, ахоплены неперырымнай нявысціма да прыгальнікаў і захопнікаў, натхнены і ўзброены сталінскім завяскам 3-га ліпеня 1941 года, пад кіраўніцтвам большавіцкай партыі, вёў самую жорсткую і неперырымную барацьбу супроць гітлераўскіх бандытаў, не даючы ім спакою ні днём, ні ноччу. Савецкія патрыёты ў тыле ворага безупынна зрываўлі ўсе яго марапраемствы, разбураўлі масты, сьвязі і чыгучнікі, знішчалі тэхніку і жытую вясную сілу фашыстаў, усмерна дамагаючы Савецкай Арміі хутчэй атрымаць перамогу і вызваліць родную зямлю ад фашысцкай нечэсты.

Беларускі народ, кіруемы большавіцкай партыяй, з часткай вышаў з выпрабаванай Вялікай Айчыннай вайны, у жорсткіх бітвах з ворагам паказаў цуды адвагі і гераізму, беспрыкладную непахіснасць і вернасць сваёй партыі, сваёй Радзіме, вялікаму Сталіну. Таму дзень 3-га ліпеня стаў для беларускага народа сапраўды вялікім святам, якое напэўна радасцю і законнай гордасцю сэрца кожнага патрыёта Савецкай краіны.

У дзякай барацьбе з ворагам беларускі народ быў не адзінокі. Ён змагаўся плычо ў плычо з вялікім рускім народам і другімі народамі многанароднай нашай Радзімы, якія з'яўляюцца вялікімі правяднікамі чалавечтва Леніным і Сталіным у адзіную неперарывную сям'ю народаў Савецкага Саюза. Гэце адзінаства ўсіх народаў Савецкага Саюза, іх сталінская дружба і ўзаемадапамога далі магчымасць нашай краіне не толькі разграміць нямецкіх і японскіх фашыстаў, выйсці яшчэ больш магутнай і загартаванай, але і поўнаасцю аднавіць за самы кароткі час на больш высокай тэхнічнай аснове нашу народную гаспадарку, якой гітлераўцы нанеслі вельмівяжкія страты.

У пасляваенны час гераічны беларускі народ пад кіраўніцтвам большавіцкай партыі, пры братай дапамозе вялікага рускага народа і іншых народаў Савецкага Саюза, пры штодзённых бацькоўскіх клопатах вялікага Сталіна з поспехам залечвае раны, нанесеныя вайной. Беларусь здолела ўзняцца з руін і популау за такі кароткі час толькі дзякуючы Савецкаму ладу, братай дапамозе народаў Савецкай Радзімы.

Наша рэспубліка не толькі хутка залечвае раны, нанесеныя вайной, але смела і ўпэўнена ідзе наперад, да новага дасягнення росквіту сваёй эканомікі, навукі, культуры і мастацтва.

Намы сілы невячарнальныя. Таму змагалі мы вытрымаць у такой цяжкай вайне і цяпер з поспехам рухаемся наперад. Гэтыя сілы: савецкія сацыялістычныя лад, палымныя патрыятычныя народы, які стаў гераіч і творчым новага жыцця, дружба і братэрская супрацоўніцтва народаў СССР, мудрае кіраўніцтва большавіцкай партыі, правядары і настаяніца працоўных таварыша Сталіна.

Вось чаму мільёны людзей у капіталістычных краінах — рабочыя, сяляне, вучоныя, інжынеры — усё больш пераконанацца ў тым, што сацыялізм у СССР — гэта магутны рост вытворчых

сіл, гэта безупынная ўзрастаючы добрабыт шырокіх народных мас, гэта небывалы ўздым іх культуры, гэта ўсебаковае развіццё чалавечтва, гэта нараджэнне новага быту, новай псіхалогіі людзей.

Наша савецкая Радзіма прэрада і ўпэўнена ідзе ў камунізм. А ў гэты-ж час капіталістычны свет няспынна рухаецца да ўсё большага заняпаду. Грозная здань эканамічнага крызіса няўмольна ступаецца ў дзверы капіталістычных краін. Імпэрыялістычны ЗША, Англія і іншыя краіны шукаюць выхаду з крызіса, які ўсё больш абстрактна, у новых войнах і авантюрах. Імпэрыялістычныя надпалітычныя вайны выношаюць вар'яцкія планы сусветнага панавання, ідуць па шляху фашысцкіх цемрашалаў, разгромленых у другой сусветнай вайне і выкінутых на сметнік гісторыі.

Прагрэсіўнае чалавечтва ўсё больш і больш аднаецца ў барацьбе супроць імперыялістычнай рэакцыі. З кожным днём расце і мацее латэр міру, дэмакратыі і сацыялізма на чале з вялікім Савецкім Саюзам. Шырыцца барацьба супроць імперыялістычных надпалітычкіх вайны, супроць капіталістычнага рабства і прыгнёту.

Савецкі народ з поспехам вырашае задачы камуністычнага будаўніцтва, нястомна змагаецца за яшчэ большае ўмацаванне магутнасці нашай Радзімы, за яе эканамічны і культурны росквіт.

Прыняты на сесіі Вярхоўнага Савета СССР бюджэт Савецкай краіны з'яўляецца яркім сведчаннем росквіту нашай Радзімы, яе міралюбівых імкненняў, бацькоўскіх клопатаў большавіцкай партыі і вялікага Сталіна аб сваім народе.

З поспехам ажыццяўляючы сталінскую пільгоду, беларускі народ дамогся вялікіх дасягненняў. Адноўлены ў рэспубліцы ўсе навуковыя і культурныя ўстановы. Значна ўзраста сетка школ. З поспехам развіваецца літаратура і мастацтва. Штогод навальваецца колькасць сталінскіх лаўрэатаў.

На нашых вачах мяняецца аблічча рэспублікі і, у асаблівасці, яе сталіцы — горада Мінска. Наша рэспубліка з кожным годам становіцца яшчэ больш магутнай, прыгожай і веліччай.

Але закон нашага жыцця, савецкага грамадства патрабуе не заспакояцца на дасягнутыя поспехы, а безупынна рухацца наперад, да новых перамог.

Перад беларускім народам стаюць велізарныя задачы ў барацьбе за далейшае развіццё прамысловасці, за значна большы ўздым сельскай гаспадаркі, за ўздым урдажайнасці калгасных сель, за хутчэйшае развіццё жыллагадоўлі, за ўздым прадукцыйнасці працы ва ўсіх галінах прамысловасці і сельскай гаспадаркі, за далейшы ўздым і росквіт навукі, літаратуры і мастацтва.

Задача ўсіх дзеячоў навукі, літаратуры і мастацтва — не заспакояцца на дасягнуты, памнажаць славу нашага народа, дамагаючы яму хутчэй рухацца да камунізму.

Савецкая дзяржава і большавіцкая партыя патрабуюць ад нашых дзеячоў літаратуры і мастацтва, каб яны яшчэ больш напружана працавалі ў імя сваёй Радзімы, на карысць сваёй народа.

З пачуццём гордасці глядае беларускі народ шлях, пройдзены ім пасля вызвалення рэспублікі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Аваззак нашых пісьменнікаў і мастакоў — аддзятваць гэты гераічны шлях у сваіх высокадзейных і высокамастацкіх творах.

Пад кіраўніцтвам большавіцкай партыі, пад вадзіцельствам вялікага Сталіна беларускі народ разам з усімі народамі Савецкага Саюза прэрада і ўпэўнена ідзе наперад — да поўнай перамогі камунізму.

Есць у літаратуры імяны, якія з'яўляюцца вяршынямі на гістарычным шляху народа. Калі называеш іх, перад табою адразу паўстаюць звычайны характар, барацьба і культура, мітушчына і сёненні дзень палай надзі.

Такім імем у гісторыі беларускай літаратуры, беларускай сацыялістычнай нацыі з'яўляецца імя Янкі Купалы. Гэта не толькі «першая з вяршынь беларускага Эльбруса паэзіі» (Ш. Тычына) — гэта слава ўсяго народа, слава ўсёй савецкай культуры.

Сёння з вялікай любоўю мы прыгадваем звычайную вясковую хатку ў Вязьніцы. Яна падобна на тысячы былых хатак нашага краю, знімых і дарагіх нам з маленства. Але хатка ў Вязьніцы, вязьніцкія ваваліны асабліва блізкія сэрцу, бо тут нарадзіўся, разгортваў крылы арал нашай паэзіі, чалавек, які праславіў беларускую літаратуру на ўвесь свет, мастак, праца якога славіцца ў народзе гатак высокая, як праслаўлена ўсюды справа неўміручага Пушкіна.

Мы прыгадваем сёння дарэвалюцыйны гімн беларусаў «А хто там ідзе», які ў чорныя часы пачуў на далёкім Капры Аляксей Максімавіч Горкі і апаніў магутны талант аўтара гатай глыбокай, як гора народа, песні.

Тым, хто нарадзіўся пасля Кастрычніка, з калмыкі вядомы радасныя, нібыта першыя вясковыя грымоты, словы з верша «Арлянятам», які А. В. Луначарскі назваў гімнам, дзе адлюстроўваецца «сёнення... рэвалюцыйная радасць» народа.

Сотні тысяч салдат легендарнай арміі беларускіх партызан з хваляваннем прыгадваюць сёння свяшчэнны гімн, з якім ішлі яны ў люты бой. У тысячым тыражы лістовак, скінутых савецкімі дзетчымі над акупіраванай тэрыторыяй, перадрукаваны ў лясных друкарнях, перапісаны ад рукі, купалаўскі верш «Беларускі партызанам», як завякі партыі, хадзіў па вёсках, рабочых пасёлках, і роха мужных яго радкоў грымеда стралямі ў пшчых і на камунікацыйных ворага.

Многае ўспамінаецца сёння. Ды, мусіць, усё наша сёненняя думкі найбольш поўна выказаў рускі паэт Міхай Ісакоўскі, які пісаў аб Купале:

«Паэзія Янкі Купалы — гэта не проста добрыя, высокамастацкія вершы, гэта — апрача ўсяго — своеасаблівае гісторыя жыцця беларускага народа, з яго характарам і звычаямі, з яго думкамі і надзеямі, з яго барацьбой і перамогай. І калі я ўпершыню ўзяў у рукі выкіт Янкі Купалы, мяне здзівілі не толькі незвычайныя строфы паэта, але і тая асаблівасць, што я, быццам сваімі вачыма, убачыў жыўную Беларусь, яе раўніны і пагоркі, яе лугі і прыдэсы, рэкі і азёры. Я глыбока зраумеў жыццё працавітага і гераічнага беларускага народа, я ўсёй душой палюбіў Беларусь...»

Гэтымі словамі выказаны глыбокая любоў і шанава Вялікай Расіі да беларускай культуры, да беларускага народа, адданасць і заслугі яго высока цэньць наша партыя, цэньць таварыш Сталін.

Народжаная першай рускай рэвалюцыйнай паэзіі Янкі Купалы прысвечана барацьбе нашага народа за вызваленне, яго перамозе, славе, пераможнай хадзе да таго веліччана, светлага, роднага дому, які мы завяем камунізмам. Пачынаючы з ранніх вершаў, такіх, як прасякнуты глевам «Водку на 29 кастрычніка 1905 года ў Мінску», калі губарнатарам Курловым была расстраляная рабочая дэманстрацыя, і канчаючы глыбока партыйнай мастацкай публіцыстыкай і патрыятычнай лірыкай часу Айчыннай вайны, — Янка Купала ўсё сваё жыццё змагаўся за ўрачыстасць нашай агульнай справы.

Трэба нам песень, як гром перуны, Бурныя, як тым паводкі ў прадэсіні,

ПЕСНЯ НАРОДА

(Да восьмай гадавіны з дня смерці Я. Купалы)

Што, скінутымі змянята лёду аковы, Бягуць пераможна. Такой трэба песні,

Каб рэхі няслыся на свегу абшарах І слава грымеда прастораў бяжэжных І распалла паўстанні пажары У нашых скваных братоў зарубэжных.

Так Янка Купала вызначаў маты нашай паэзіі. Слова паэта — зброя народа. І толькі тады вялікім бывае паэт, калі яго слова не ржаве, як сталь, заўсёды служыць народу, як першая зброя. Сёння прыгадваецца 1942 год, суровы год, калі стаялі насмерць байцы

чайна хора і поўна выказваюць думку мільёнаў людзей.

Сіла паэзіі Янкі Купалы — у яе наватарстве, у вострым служэнні бацькаўшчыне. Купалаўская паэзія — рупар народа і партыі.

Вазьміце 30-я годы, і вы не знойдзеце ніводнай палітычнай, грамадскай, гаспадарчай і літаратурнай падзеі, на якую не адгукнуўся-б Купала. «Трэба нам песень» (першаю з'яду савецкіх пісьменнікаў), «Беларусі арданаснай» (да гадавіны вызвалення ад безапалякаў і дня ўручэння ордэна Леніна), «Нашаму святу», «Песня трактарысты», «Тры арліцы»

На здымку: Янка Купала сярод пісьменнікаў.

Сталінграда, калі на балотных імшарах праірабілі з годам да варажых камунікацый беларускі партызанам, калі гатак далёка ад нас, але думкай і сэрцам з памі, паміраў і бых салдаты Мао Цзэ-дуна. Тады ў Кітаі была выдана невялікая кніжка першаў Янкі Купалы, перакладзеная паэтам Эмі Сяо. Палымнае слова нашага народнага паэта служыла кітайскім камуністам гатак-жа мужна, як служыла яно палескім партызанам.

Загартаваная на агні сэрца, якое моцна любіла працоўны люд, зброя купалаўскай паэзіі не старее, з кожным годам паўстае для нас у новым, непаўторным бласку.

Наша партыя высокая цэньць працу народнага песняра. Сапы з прыняцця ДК КП(б)У з дзень 35-гадавага юбілею ўтворчай дзейнасці можна наставіць эпіграфам да ўсёй купалаўскай паэзіі:

«З'яўляючыся заснавальнікам беларускай літаратуры, Вы ідзеце ў першых радках дзеячоў беларускай культуры, узорчаных і выхаваных партыяй Леніна—Сталіна. Вашы песні сталі здабыткам усяго савецкага народа, яны натхняюць працоўных на барацьбу за заваяванне перамог камунізму, яны прасякнуты глыбокай любоўю да сацыялістычнай Радзімы, да нашага народа, да вялікага Сталіна».

Вершы Янкі Купалы, прысвечаныя таварышу Сталіну, з'яўляюцца лепшымі ва ўсёй савецкай паэзіі. У іх знайшлі свой адбытак запаветныя думкі, глыбокая любоў працоўнага чалавечтва да правядара. У Маскве, у музеі падарункаў таварышу Сталіну ў дзень яго 70-годдзя, ёсць вельмі цікавыя дакументы, якія свідарваюць народнасць купалаўскай паэзіі. У некаторых лістах, на ідуоўных падарунках з Беларусі, адрасаваных у Крэма, рабочыя, калгаснікі, моладзь з любоўю накрэслілі строфы з верша «Аб Сталіну-себіці». Над гэтымі строфамі не заўсёды значыцца імя аўтара, бо верш зрабіўся народным. Словы яго гавораць аб тым, што думае народ. Яны захаваны ў памяці народа, які дарагі здабытак чалавечай думкі і незвычайнай гуляюць па шырокаму палатну асфальта групы рамецікаў, маладых будаўнікоў, маладых рабочых і работніц. Сотні рабочых знаходзяць адпачынае ў клубе. Кожны тыдзень тут можна ўбачыць новыя кінофільмы, якія часам і ў Мінску не бачылі яшчэ першага экрану. Не так даўно набудаваны Палац культуры, у якім ёсць прыгожы театр на 600 чалавек. Усе пастапоўкі тэатра імя Я. Купалы, рускага драматычнага тэатра, канцэрты прыежджых ансамбляў пралетэцкіх аўтазаводаў ў сваім новым Палацы культуры і клубе.

«Летчынам самалёта «Радзіма», «На смерць таварыша Кірава», «Дзень Канстытуцыі», «Дзямбулю», «Прывет вам» (да пленума Дзію), «Шляхі» (18 з'яду партыі большавікоў), «Сонечнаму Шота Руставелі», «Нашаму дзятуту», «Дзень Дубна, Масквы» (да декады беларускага мастацтва), «На захадне-беларускія матывы» — усё гэта далёка не поўны пералік вершаў, прысвечаных слаўным датам у летасію краіны. Прычым паэтычны волук на таму дзень ў Купалы быў не звычайнай, ілюстрацыйнай аднадэнкай. Паэт жыў тым, чым жыла краіна, і для надзёнага верша ў яго заўсёды быў гатак моцны, правены сэрцам, слоўны матэрыял, з якога аднавіўся верш, што жыць доўгія годы. Цікава адзначыць, што першым творам на тэму аднаўлення ў пасляваеннай беларускай літаратуры з'яўляецца купалаўскі верш «Зноў будзем шчаце мець і волю». Ён напісаны ў тыя дні, калі яшчэ вораг стаяў недалёка ад Масквы. Якая нязломная вера ў нашу перамогу! Сорна вялікага паэта ўжо тады адчула полых нашых будаўнічых будняў. Наспяр праз дні бтвы ўбачыў хараство адноўленых гарадоў і вёсак рэспублікі.

Ачэспім нашы лее і поле Ад Гітлера, ад яго банды, Зноў будзем шчаце мець і волю У сваіх адноўленых прысадах.

Загоім раны, абдуодем Свае сялыбы зруйнаваны, Свае краіны маладоу Святлом асвеем нечуваным.

Зірнуць зноў нашы ўвсье палаци, Святочна прыбаруцца люди, Як красавая, красавица Чырвоны сцяг над нами будзе.

А як надзёна цяпер гуцаць даваенныя творы Янкі Купалы, напісаныя на тэму сацыялістычнага пераўтварэння нашай

гаспадаркі. Новы чалавек, творца і будаўнік камунізма, стаяў у цэнтры ўрагі паэта. Гэтыя творы ўвайшлі ў завады фонд беларускай літаратуры. Тут і выдатная паэма «Над ракой Арсай», і пудоўныя вершы — «Сыходзім, вёска, з яснай явны», «Алеся», «Лён», «Хлопчык і лётчык», «Госці», «А мы сабе сеем і сеем», «Выпраўляла маці сына», «Сыны», «Як у госці сын прыехаў».

Янка Купала першы ў нашай паэзіі ўславіў вяну чалавечтва, вясну камунізма.

Творчасць Янкі Купалы сёння мае вялікае значэнне для ўсёй прарэсіўнай літаратуры свету. Пісьменнік-гуманіст, Купала прысвёіў сваё паэтычнае слова змаганню са светам імперыялізма, светам пемры, светам здыку над працоўным людам. Паэт добра ведаў посьбітаў гатак страшаннага свету, ведаў дакладна іх адрасы. Вось першачарговая задача, якую ставіў ён і ажыццяўляў, выносячы суровы прысуд абшарнікам, заводчыкам, жандарам: «І перад тым, як сысці мне ў магілу, колькі мне сіл і дум старых хваце, я пракалю іх пракалюю сілу, каб і ў магіле іх грызла пракаляцце».

Яшчэ ў дарэвалюцыйныя годы, рэдагуючы газету «Наша ніва», Купала выкрываў палітыку амерыканскіх рабаўласнікаў, агентаў нью-йоркскіх і чыкагскіх трастаў, вербаўшчыкоў таннай рабочай сілы, патхьяльнікаў эмігранты за акіян.

І сёння ў нашай мужай бтве за мір ва ўсім свеце чутна палымнае купалаўскае слова.

Ой, вы, мае аконны з бліндажамі! Агідна робіцца на сэрцы і душы, Што там — за праграічнымі сьлупамі — За войнаў будучых п'юць подла барышы.

Плыве Дняпро, плыты плывуць памалу, Спайнона спіне вы, аконны, бліндажы, На іхніх землях з іхніх генералаў Здымаць пагоны будзем, шабкі і крывы. («Старыя аконны».)

Паэт верыў: нашы ідэі «шкарываць асновы», што «яшчэ зьвонць трунай за-разаў», опішчак «рабаўласніцтва трухляы прасля».

Сэрцу кожнага простага чалавэка блізкія словы паэта аб тым часе, калі Штасліны наблізілі век.

І над чалавекам ужо Не будзе стаяць чалавек Гадзюкам, п'яўкай, смаўжом.

Не стане тых меж і граніц, Што дзеляць народы сабой, Запхнуць гарматы байніц, Не ўгнояцца нівы крывы. («Табэ, правядыр».)

Янка Купала не дажыў да шчаслівага дзён камунізма, світанне якога занялося над савецкай зямлёй. Але народ, які нарадзіў і ўславіў Купала, пераможна выходзіць на прасягні сваёй бахмарнай будучыні. Імем народнага паэта названы калгасы, вуліцы, школы, бібліятэкі. Шараход яго імя будзіць гудамі раіак на роках адноўленай зямлі. Кожны год 28 чэрвеня мы ўшаноўваем памяць песняра ў старэйшым і лепшым тэатры рэспублікі, які носьбіт яго імя і які пачаў сваю творчую дзейнасць з пастапоўкі неўміручай купалаўскай «Паўанікі».

Так Янка Купала, спяваючы пудоўныя гімны свайму народу, сам зрабіўся песняй народа, і гэтая велічная песня ніколі не пагасне ў памяці і ў сэрцах нашчадкаў.

Анатоль ВЯЛЮГІН.

К. ГУВАРЭВІЧ

Аўтаград

Украіна... Па колійнай старой прычэпцы з гэтым словам асціраваліся глухі завулак, нямошчаныя вуліцы з глыбокімі калогамі, вузкія з гнілых дошак тратары, ну і, вядома, старэнныя прысадыстыя хаткі...

Такой сапраўды была калісьці Украіна ў Мінску. Не хацелася-б сёння ўспамінаць аб ёй, але ніяк не гэта, калі зірнуць на сёненнюю Украіну сталіцы. Сацыялістычнае пераўтварэнне Мінска ў юраіні змяніла само разуменне Украіны, і мя, мінчаце, цяпер вымаўляем гатае слова са шчырым пачуццём гордасці за свой горад, які за плыч год пасляваеннага жыцця на нашых вачах набыў пудоўнае аблічча новай сацыялістычнай сталіцы, аб украінах якой беларускія паэты пішучу ўзвесьля патрыятычныя вершы, а кампазітары складоўце песні. Хіба не аб украінах Мінска выйшла гэтымі днямі кніга пад назвай «Беларускі трактарны»? Хіба не Украіну сталіцы народ назваў гордым словам «Аўтаград»?

Сёння гэтае слова гуцаць не ў метафарычным, а ў прамым яго сэнсе.

Гэта назва нарадзілася ў сэрцы народа тады, калі нікага «града» яшчэ і ў паміне не было. Замест яго шумуў глухі саспона дас, а над осамі стаялі паходныя палаткі, у якіх знайшлі першы прытулак будаўнікі будучага горада і заво.

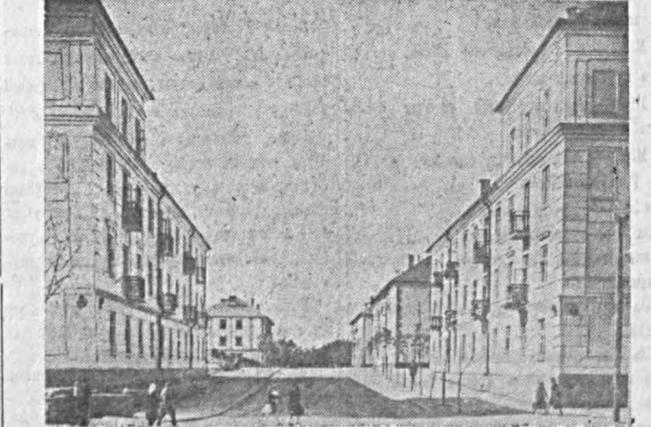
І ўжо тады людзям хацелася назваць гэтае месца «горадам», хоць існаваў ён толькі яшчэ ў прыгожых архітэктурных праектах. А праекты здаваліся марай,

фантазіяй іх твораў — настолькі яны былі прыгожымі. У канцы пасляваеннай пільгодкі горад з праектаў навінен быў перасяліцца на зямлю, але ці можна было нават марыць аб такой нечуванай яве, калі поруч ляжаў у руінах Мінск, які трэба было ўзімаць з палыцічашаў, ды не проста ўзімаць, а будаваць новы, велічынь, прыгожы Мінск, які не сорамна было-б назваць горадам эпохі камунізма.

І ўсё-такі гэта была не мара, а рэальны большавіцкі план.

Не многа часу мінула з тых дзён — усяго п'яць гадоў, а зірніце сёння на далабую Украіну Мінска. Вы ўбачыце новы горад, і цяжка даць веры, што яму толькі якіх-небудзь тры-чатыры гады. У такім узросце гарады называюць яшчэ пасёлкамі, але тут з поўнай паставай можна сказаць — горад. Адкуль на яго ці зірнуць — перад вачыма раскрываецца панарама ярсабедных кварталаў з прыгожых трох-чатырохвяхровых дамоў. Яны з'яўляюцца сонечна свежай афарбоўкай і мільёнамі ствараюць нейкі радасны, святочны настрій. Тут няма сусальных жылёвых масіваў па цэлыя кварталы, як гата можна бачыць у старых гарадах. Паабана кожнай вуліцы ці праспекта стаяць асобныя дамы з інтэрваламі для газонаў, клумбаў і дрэваласадка. Наветра мае вольны доступ з усіх чатырох бакоў дома. Вы не ўбачыце каля будынкаў так званых чорных двараў, характарных для старых гарадскіх кварталаў. І з фасаду, і з тылу дома аднолькава чыстыя, добра аформленыя.

Горад у самым разгары росту. Ён расце ўдоўж і ўшырыню. Новага чалавэка тут можа здзівіць адна дэтал: пры самым узезде ў горад пачынаецца Цэнтральны праспект. Абсаджаны таполямі і ліпамі, абгароджаны фігурнымі чыгуначнымі рашоткамі, заагты асфальтам, шырокі і заўсёды чыста наменены, ён стварае ўражанне прыгожага цэнтра горада. Але чаму ён называецца Цэнтральным, калі фактычна праспект праходзіць па Украіне маладога горада? Не так даўно ён яшчэ аднаваляў сваёй назве. Тут сапраўды быў цэнтр. Успяж вуліцы ўзняліся высокія чатырохпавярховыя дамы, паміж вуліцай і дамамі рабыты газоны, невялікія сасяновыя паркі. Тут-жа ў самым гаі — паліклініка. Крыху далей — фабрыка-кухня,

Вуліца ў пасёлку Мінскага аўтамабільнага завода. Фотэхроніка ТАСС.

магазіны. Здавалася-б, што тут сапраўды вызначалася сапраўдна магістраль горада. Але гэтая тэрыторыя аказалася гатак праз два заплата ўжо малой, каб на ёй змаглі змясціцца новыя збудаванні, і горад пачаў расці ў другі бок. Ён выраўняў зноў па шырокі прастор палёў. На полі сёння — самая маладая частка новага горада, якая пакуль групуецца па лініі выдана пракалянага праспекта. Але толькі пакуль, бо вызначаюцца ўжо контуры новых вуліц і праспектаў, да якіх набліжаюцца прыгожыя архітэктурныя ансамблі трох-, двух- і аднапавярховыя дамоў тыпу катэджаў.

Цёплым летнім вечарамі на праспектах і вуліцах людна і весела. Сюды сыходзіцца моладзь горада. З песнямі і музыкой гуляюць па шырокаму палатну асфальта групы рамецікаў, маладых будаўнікоў, маладых рабочых і работніц. Сотні

ДА ЗАНАНЧЭННЯ ГАСТРОЛЯЎ ТЭАТРА ІМЯ ЯКУБА КОЛАСА

Бандура—арт. П. Малчанаў («Блізкае»). Сняпок—арт. А. Ільінінскі («Калі зацвітаюць сады»). Марыя Аляксандраўна—арт. М. Балінская («Сям'я»).

Кудраў—арт. Ц. Сярпейчык («Блізкае»). Маёр Славіна—арт. Е. Радзюкоўская («Жыццё пачынаецца зноў»). Агнiew—арт. Н. Звездачотаў («Калі зацвітаюць сады»).

Поля—арт. Д. Шпакава («Блізкае»). Сяргант Каваленка—арт. Ф. Шмакаў («Жыццё пачынаецца зноў»). Маёр Славін—арт. А. Трус («Жыццё пачынаецца зноў»).

На шляху далейшага росту

Заканчваюцца гастролі тэатра імя Я. Коласа ў Мінску.

Тры разы пасля вайны прыязджае ў Мінск на гастролі Беларуска-Дзяржаўны тэатр імя Я. Коласа.

Мінскі глядач, выхаваны на лепшых узорах тэатральнага мастацтва БССР і братніх рэспублік, працягвае да кожнага тэатра высокі патрабаванні.

На гэты раз тэатр паказваў пастаўкі новых рэжысёраў тэатра — А. Скібнеўскага («Незабыты 1919-ы»), «Сям'я», «Вяселле Брацкаўскага», «Свежы вецер», «Л. Мазалеўскай («Блізкае»), «Напярэдадні».

Новыя спектаклі і стварэнні ў іх вобразы даюць паставу сцвярджаюць, што творчы калектыв тэатра не спыняецца ў сваім далейшым росце.

Асноўны стымулам росту тэатра з'яўляецца яго рэпертуар, які ў асноўным складаецца з савецкіх п'ес.

Праднёвыя спектаклі ўбачылі спектаклі па п'есе У. Вішнеўскага «Незабыты 1919-ы», у якім паказаны вобразы Леніна і Сталіна.

Недзя сказаць, што ў спектаклі атрымалі поўнае мастацкае завяршэнне вобразы Леніна і Сталіна ў выкананні артыстаў П. Малчанава і Н. Звездачотара.

Тэатр паказваў у Мінску спектакль «Сям'я» па п'есе І. Папова.

Пастаўка п'есы аб юнацтве Вадзіра Ільіча Леніна была для тэатра намернай з'явай, паколькі ён ужо не аднойчы звяртаўся да вобраза Ільіча.

На гэты раз тэатр тэатрам стала новая задача — стварыць на сцэне вобраз юнага Леніна. Гэта задача ў асноўным вырашана правільна, хоць актору Ф. Шмакаву неабходна яшчэ прапрацаваць над вобразам Вадзіра Ільіча.

Вельмі ўдалым быў выбар п'есы «Блізкае» маладога сталінградскага драматурга Ю. Чапурына.

Глядач даўно ўжо не бачыў на сцэне вобразы сёнешніх рабочых. У спектаклі «Блізкае» — першым у гэтым плане на беларускай сцэне — яны паказаны ў таленавітым выкананні актораў.

Поспех спектакля «Блізкае» яшчэ раз паказаў, наколькі няправільна ставяцца

некаторыя нашы тэатры да п'ес на вытворчую тэматыку, маркуючы, што гэтыя п'есы быццам не будуць мець поспеху ў глядача.

Класічная руская драматургія прадстаўлена ў рэпертуары п'есамі «Вяселле Брацкаўскага» Сухавы-Кабалына і інсцэніроўкай рамана І. Тургенева «Напярэдадні».

Глядачы сталіцы ўбачылі на сцэне тэатра і творы беларускіх драматургаў. П'еса В. Палескага «Калі зацвітаюць сады» ператворана на сцэне ў палітычна палымны спектакль на актуальную тэму сацыялістычнага будаўніцтва ў заходніх абласцях рэспублікі.

Недзя не прызнаць удамым імкненне тэатра паспрабаваць свае сілы ў складаным жанры беларускай савецкай камедыі.

Спектакль «Алазанская даліна» па п'есе К. Губаровіча і Г. Дорскага ў палымнай меры вырашае некаторыя прычыновыя пытанні ў стварэнні камедыі.

Недзя не прызнаць удамым імкненне тэатра паспрабаваць свае сілы ў складаным жанры беларускай савецкай камедыі.

Увогуле, рэпертуар тэатра, паказаны ў Мінску, вызначаецца ідэяльнай значнасцю і жанравай разнастайнасцю.

Гаворачы пра рэпертуар, у прыватнасці пра п'есы беларускіх драматургаў, неадмажна не напярэчы тэатр за абмежаванне кола беларускіх пісьменнікаў, з якімі ён супрацоўнічае.

Гаворачы пра рэпертуар, у прыватнасці пра п'есы беларускіх драматургаў, неадмажна не напярэчы тэатр за абмежаванне кола беларускіх пісьменнікаў, з якімі ён супрацоўнічае.

Гаворачы пра рэпертуар, у прыватнасці пра п'есы беларускіх драматургаў, неадмажна не напярэчы тэатр за абмежаванне кола беларускіх пісьменнікаў, з якімі ён супрацоўнічае.

Гаворачы пра рэпертуар, у прыватнасці пра п'есы беларускіх драматургаў, неадмажна не напярэчы тэатр за абмежаванне кола беларускіх пісьменнікаў, з якімі ён супрацоўнічае.

Гаворачы пра рэпертуар, у прыватнасці пра п'есы беларускіх драматургаў, неадмажна не напярэчы тэатр за абмежаванне кола беларускіх пісьменнікаў, з якімі ён супрацоўнічае.

Гаворачы пра рэпертуар, у прыватнасці пра п'есы беларускіх драматургаў, неадмажна не напярэчы тэатр за абмежаванне кола беларускіх пісьменнікаў, з якімі ён супрацоўнічае.

Гаворачы пра рэпертуар, у прыватнасці пра п'есы беларускіх драматургаў, неадмажна не напярэчы тэатр за абмежаванне кола беларускіх пісьменнікаў, з якімі ён супрацоўнічае.

Творчае супрацоўніцтва

Тэатр, які паставіў першую п'есу драматурга, не можа не стаць для яго бліжэйшым сабрам, не можа не зрабіць п'энага ўплыў на фармаванне яго творчай біяграфіі.

Такім тэатрам для многіх беларускіх савецкіх драматургаў з'яўляецца Беларуска-Дзяржаўны драматычны тэатр імя Я. Коласа.

Не адзін беларускі драматург уздзячы тэатру імя Якуба Коласа за яго дапамогу, за яго прычынавае і клапатлівае стаўленне да новых п'ес, за яго ўменне працаваць з драматургам у шчыльным кантакце, у творчым садружстве.

Тэатр імя Якуба Коласа паставіў на сваёй сцэне дзве п'есы: «Песня нашых сарцаў» і «Калі зацвітаюць сады».

У супрацоўніцтве тэатра з аўтарам важнейшая роля належыць рэжысёру. Мне давядзецца працаваць з заслужаным дзеячом

мастацтва БССР М. А. Міцкевічам. Пакупка яго шчырага зацікаўленасць у развіцці беларускай савецкай нацыянальнай драматургіі, яго ўменне глыбока ўваходзіць у сутнасць п'есы, аналізаваць яе ідэйны і мастацкія партыі.

Не ўсе тэатры нашай рэспублікі могуць пахваліцца сваёй работай з драматургамі. Куды больш актыўнай павінна быць гэтая работа і ў тэатры імя Якуба Коласа.

Блізка сутыкаючыся з тэатрам імя Якуба Коласа, працуючы разам з ім, я перакананы, што ён дастойна выконвае свой пачасны грамадзянскі абавязак служэння савецкаму народу, вялікай справе партыі Леніна—Сталіна.

Ал душы хочацца жадаць тэатру новых поспехаў у далейшай працы з беларускімі пісьменнікамі і драматургамі, у справе стварэння благага савецкага рэпертуара.

В. ПАЛЕСКІ.

Фінальная сцэна спектакля «Алазанская даліна». Фота Г. Бугаевіч.

Заканчваюцца гастролі тэатра імя Якуба Коласа ў Мінску, варта сказаць аб тым, што прынеслі яны нашаму калектыву.

Пры самым строгім самакритычным падыходзе да сваёй работы мы маем паставу сказаць аб добрых адносінах да нашых спектакляў з боку глядзючых сталіцы.

Гэтымі задачамі апраўдваецца выбар паказаных нам п'ес. Вобразы вялікіх працадзельцаў — В. І. Леніна і І. В. Сталіна, створаныя ў п'есах У. Вішнеўскага і І. Папова, выходзяць у глядача аднастайна і любоў да Радзімы і партыі.

Беларуская драматургія прадстаўлена п'есамі В. Палескага, К. Губаровіча і Г. Дорскага, п'есамі, хоць і не паабудзенымі асобных недахопаў, аднак наватарскімі па тэмах і жанрах.

Есць паставы сцвярджаюць, што савецкія п'есы і іх вобразы забяспечылі творчы поспехі нашым вядучым артыстам:

Мая работа над вобразам правадыра

Адлюстраванне ў мастацтве жыцця і дзейнасці І. В. Сталіна — неабсяжная тэма для мастака. Яна не пад сілу аднаму чалавеку.

У гэтай таленавітай п'есе І. В. Сталін паказаны ў пачатку сваёй шматграннай дзяржаўнай дзейнасці, у цяжкай і перагарадзілівай дні 1919 года.

У гэтыя дні ў бах за незалежнасць і свабоду маладой Савецкай дзяржавы асабліва ярка выявіліся рысы, уласцівыя сталінскаму генію: непарыўная сувязь з народам, мудрасць, воля, глыбокае веданне вайскай справы, большавіцкая непрымірымасць да ворагаў партыі і Радзімы.

Н. ЗВЕДАЧОТАУ, народны артыст БССР.

правадыра, ведаючы, што аднаго разумення ролі, вывучэння біяграфіі правадыра, яго твораў яшчэ мала.

Чым больш я працаваў над вобразам, тым больш разумеў, што мая работа — толькі падступ да асноўнай тэмы майго творчасці ў будучым — да стварэння вобраза Сталіна — выдатнага палкаводца, дзяржаўнага дзеяча і правадыра партыі большавікоў.

Ал спятакля да спектакля я імкнуўся глыбей, паўней паказаць гэты вобраз. Прыслухоўваючыся да крытыкі, адбіраючы ў ёй усё каштоўнае, я намячаю далейшыя шляхі да ўдасканалення сваёй ролі.

Н. ЗВЕДАЧОТАУ, народны артыст БССР.

Акторская моладзь

У нашым калектыве ёсць 8 маладых актараў: М. Яроменка, С. Ляло, Г. Арлова, І. Мельдзюкова — выхаванцы студыі тэатра імя Я. Коласа, а таксама Д. Шпакава, І. Ганусевіч, В. Станкевіч і А. Гутковіч.

Некаторыя лічаць, што пачынаючы акторм негэта добра вялікіх ролі, што моладзь у тэатры трывае выхоўваць, галоўным чынам, на масавых сценах і невялікіх эподах.

Прыкладу прыклады: артыстка Д. Шпакава, якая працуе першы сезон у нашым тэатры, са студзеня месяца г. г. сыграла ролі Елены ў спектаклі «Напярэдадні».

Я, як рэжысёр, з'яўляюся прыхільнікам таго, каб вобразы маладых герояў выконвалі маладыя актормы.

Вываючы і прыкрасы з'явы. Маладая артыстка ці акторм, якія сыгралі вялікую ролі, пачынаюць зазнаваць, лічаць сябе ўжо стадым акторм, з пагардай ставяцца да ўдзелу ў масавых сценах.

Мы ўпэўнены, што праз некалькі год лепшыя маладыя таленты пры тых умовах, якімі яны абкружаны ў нашым тэатры, будуць добрымі савецкімі актормі.

Л. МАЗАЛЕЎСКАЯ, рэжысёр тэатра.

Вынікі і перспектывы

Сутрачы ў Мінску з пісьменніцкай грамадскасцю, артыстамі і рэжысёрамі тэатра імя Яні Купалы дапамаглі нам яшчэ больш выніць усё тое добрае і блажое, што ёсць у нашай дзейнасці.

Вызняліся спектаклі на мінскія заводы і ў вайсковы часці БВА, творчыя сустрэчы вядучых артыстаў нашырылі і паглыбілі нашы сувязі з народам, узбагацілі творчых работнікаў.

Баявыя савецкія спектаклі і руская класіка — шлях нашага руху наперад. У 1950 годзе мы арыентуемся на п'есы беларускіх драматургаў К. Крапівы, В. Палескага і інш. Чакаем п'есу

ад У. Вішнеўскага, з якім у нас устаіваецца сапраўднае творчае садружства. Цяпер тэатр прыступіў да пастаўкі «Калі зацвітаюць сады» А. Карнійчука і камедыі «Дзе-дэ-дэ-дэ» Дзяўчына з кушынам».

У 1950-51 годзе тэатр мяркуе ставіць «Гора ад розуму» А. Грыбаедава (пераклад М. Лужаніна), «Мывы труп» Л. Талстога і адну з п'ес А. Чахава.

Самая-ж галоўная задача, за здзяйсненне якой мы будзем змагацца, — гэта павышэнне ідэяна-мастацкага якасці спектакляў.

Пачуццё заспакоенасці не ўдасціва калектыву нашага тэатра. Не спыняючыся на дасягнутым, мы будзем дамагацца ідэяльна-мастацкай якасці і майстэрства кожнага спектакля.

А. СКІБНЕЎСКІ, галоўны рэжысёр тэатра.

За творчае развіццё савецкага мовазнаўства

Аркуш І. В. Сталіна «Адносна марксізма ў мовазнаўстве» выклікаў вялікую цікавасць сярод навуковых работнікаў і студэнтаў Беларускага Дзяржаўнага ўніверсітэта імя В. І. Леніна. Гэтымі днямі адбылося чарговае паседжанне Вучонага савета, прысвечанае абмеркаванню артыкула, а таксама стану мовазнаўчай навукі ва ўніверсітэце.

Рэктар універсітэта І. Чымбург у сваім дакладзе адзначыў прыпынокова важнае значэнне артыкула І. В. Сталіна «Адносна марксізма ў мовазнаўстве» для ўсіх галін савецкай навукі і асабліва для мовазнаўства. У якасці перацарговых мерапрыемстваў, якія патрэбна ажыццявіць, каб выправіць існуючае становішча ў вучэбным гісторыі рускай і беларускай моваў ва ўніверсітэце, тав. Чымбург лічыць неабходным перагледзець праграмы і курсы мовазнаўства, каб забяспечыць сапраўды навуковае чытанне лекцыяў па гісторыі моваў, наладзіць кансультацыі для студэнтаў, якія здаць экзамены на мовазнаўству ў гэтым годзе, выправіць экзаменацыйныя пытанні, складзеныя па вольнае праграмы, якія да гэтага часу існавалі.

Загранічны пытанне аб стане мовазнаўчай навукі ва ўніверсітэце, тав. Чымбург абмежавваў тым, што называў прасвіты дэпартаў кафедры мовазнаўства І. Матвеевіч і І. Шнітко, у якіх таксама ёсць «грахі». У чым заключаюцца гэтыя «грахі», тав. Чымбург пачынуў за гэтага не гаварыць.

Доктар біялагічных навук прафесар М. Макушок, які ўзяў слова ўседа да владчыкам, гаварыў аб вядомай навуковай каштоўнасці артыкула І. В. Сталіна для дасягоў усіх галін савецкай навукі. Тав. Макушок крытыкаваў актыўнавуковыя палажэнні так званата «новага вучэння» Мара аб чатырохэлементным аналізе, аб сталым развіцці мовы і інш. Практычныя «раптоўныя узырванне», гаворыць тав. Макушок, былі і ў біялагічнай навуцы. Некаторыя вучоныя імкнуліся разглядаць аэвалюцыйныя працэсы, як спецыяльны патак раптоўных узырванне.

Члены Вучонага савета ўніверсітэта і студэнты, якія прысутнічалі на паседжанні, хадзілі пачуць, як навуковцы супрацоўнікі дэпартаў І. Шнітко і І. Матвеевкі мяркуюць перабудаваць свае курсы, каб сапраўды атрымалі сапраўды навуковыя веды. Вядома, што І. Матвеевкі выступаў на старонках друку з актыўнавуковым артыкулам на пытанні гісторыі беларускай мовы. Такім-ж блытанымі і малазразумнымі былі выступленні І. Матвеевіч і І. Шнітко на паседжанні Вучонага савета. Замест прыпыноковай і шчырай размовы, накіраванай на хутчайшую ліквідацыю памылак і блытанін, якія мелі месца ў рабоце кафедры, І. Матвеевкі пачаў з трыбуны Вучонага савета разважаць аб тым, што яго «надупала» ў тав. Сталіна «новым вучэннем» Мара. Прызнаўшы сваёй памылкай захаленне тэорыі «слававаці» мовы, І. Матвеевкі не знайшоў патрэбных разказаў аб тым, як ён мяркую перабудаваць чытанне свайго курса.

Агульнае здаўленне прысутных выклікала разважанне дэпарта І. Шнітко аб тым, што неправерана ўжываць тэрмін «мова Пушкіна», «мова Грыбаедава» і г. д.

Непрадуманым і ў многіх месцах спрэчным было выступленне навуковага супрацоўніка ўніверсітэта Шалялевіча. Сапраўды, што агульнага з навукай мае яго сцверджанне аб тым, што слова «дацічыць» гэта вынік з беларускай мовы толькі таму, што ў ёй няма слова «дацічыць» (!?).

Незадавальненне прысутных ходам абмеркавання канкрэтных пытанняў мовазнаўчай навукі ва ўніверсітэце выказаў студэнт філалагічнага факультэта тав. Грак.

На кафедры мовы, сказаў ён, адсутнічала сапраўды навуковае стаўленне да якасці лекцыяў, не была ў пашане крытыка і самакрытыка. Калі былі спробы крытыкі асобных лектараў, дык тыя, каго крытыкавалі, заўбоды імкнуліся вытлумачыць крытыку асабістымі матывамі. Тав. Грак зусім справядліва заявіў, што члены кафедры не раскрытыкавалі на паседжанні Вучонага савета сваіх памылак.

Абуралічы факты несправядліва адносінаў з боку кіраўніцтва ўніверсітэта да вучоных, якія смеліваліся заўважыць аб сваёй нягодзе з тав. Сталіна «новым вучэннем» Мара, ускрыў у сваім выступленні доктар філалагічных навук І. Гутараў. Ён разказаў прысутным, што ва ўніверсітэце былі падрыхтаваны «Вучоныя запіскі» філалагічнага факультэта. Сярод іншых артыкулаў меркавалася навуковае артыкула дэпарта М. Карнеева-Петрула на гісторыі беларускай мовы. Але «Вучоныя запіскі» не ўбачылі свету толькі таму, што гэты артыкул не адпавядаў актыўнавуковым, вульгарызатарскім палажэнням Мара. У выніку такога стаўлення да навуковай работы дэпарта М. Карнеева-Петрула вымушана была пакінуць універсітэт.

Выклікае здаўленне той факт, што загады навукальнай часткі ўніверсітэта тав. Рагозіна і сакратар партарганізацыі тав. Арлоў ухіліліся ад абмеркавання на Вучоным паседжанні канкрэтных мерапрыемстваў па палепшэнню выкладання мовы. Аднак, калі ў прэдыдзю паседжання паступіла запіска ад студэнтаў аб тым, што ва ўніверсітэце былі факты адміністрацыйнага ўмяшання ў работу вучоных, якія не згаджаліся з тав. Рагозіна «новым вучэннем» Мара, тав. Рагозіна ўзяў слова для таго, каб заявіць, што ён ведае, хто з'яўляецца аўтарам гэтай запіскі. Толькі ў канцы паседжання выступіў тав. Арлоў і го, каб адхіліць далата да раздольня, у якім гаварылася аб фактах адміністрацыйнага ўмяшання ў работу вучоных, якія не згаджаліся з тав. Рагозіна. Каб абгрунтаваць нежэагоднасць гэтага пункту раздольня, тав. Арлоў зусім беспадстаўна заявіў, што дэпарта М. Карнеева-Петрула зволена з ўніверсітэта за тое, што яна чытала лекцыі на недастатковым навуковым узроўні, што яна ў апошні час працы ва ўніверсітэце як быццам (?) прымырлася з тав. Сталіна «новым вучэннем» Мара.

І. В. Сталіна ў артыкуле «Адносна марксізма ў мовазнаўстве» рашуча крытыкуе рэжым, не ўласцівы навуцы і людзям навуцы, які пазываў як у цэнтры, так і ў перыферыі. «Найменшае крытыка становішча спраў у савецкім мовазнаўстве», — указвае І. В. Сталіна ў сваім артыкуле, — нават самы нясмелы спроб крытыкі так званата «новага вучэння» ў мовазнаўстве праследваліся і спыняліся з боку кіруючых колаў мовазнаўства. За крытычны адносіны да спадчыны Н. Я. Мара, за самае малое неадобнае вучэння Н. Я. Мара здымаліся з пасады або зніжаліся на службе вядомыя работнікі і даследчыкі ў галіне мовазнаўства.

Нягледзячы на вядомыя факты такога не ўласцівага навуцы і людзям навуцы рэжыму ва ўніверсітэце, яго кіруючыя работнікі замест прызнання памылак сталі на шлях замочвання і адмаўлення іх.

Трэба спадзявацца, што Вучоны савет яшчэ вернецца да абмеркавання стану мовазнаўства ва ўніверсітэце і наменіць больш канкрэтных і дзейных мерапрыемстваў для яго палепшання.

У Саюзе савецкіх пісьменнікаў

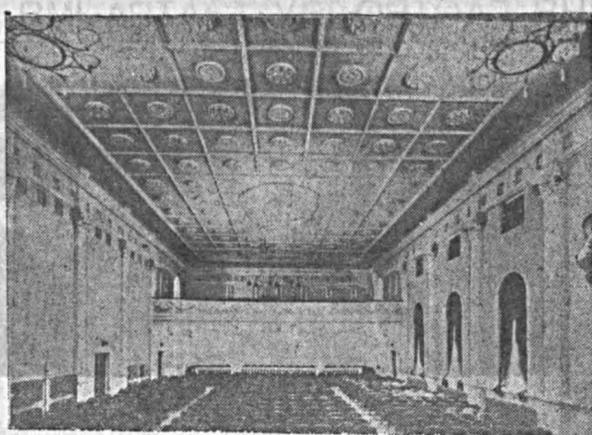
На чарговым паседжанні праўлення Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР абмеркавала пытанне аб правядзенні мерапрыемстваў у сувязі з навукова-навуковым «Правде» артыкула таварыша І. В. Сталіна «Адносна марксізма ў мовазнаўстве».

Артыкул таварыша Сталіна, — сказаў І. Гутараў, — узнёма на новую вышыню не толькі савецкае мовазнаўства, але ўсю нашу ідэалогію. Ён дасць магчымасць савецкаму мовазнаўству выйсці з таго крывага стану, у якім яно апынулася ў апошні час.

Не ўсё добра і ў беларускім мовазнаўстве. Ёсць і ў нас прыклады немарксісцкага, марксісцкага падыходу да вучэння мовы, ёсць і ў нас прыклады таго, як прыхільны вучоны Н. Я. Мара стварыў нездаровую атмасферу ў наасобных навуковых установах (Беларускі Дзяржаўны ўніверсітэт імя В. І. Леніна, Акадэмія навук БССР). Неабходна неадкладна выправіць становішча і ў нашым мовазнаўстве. Пісьменніцкая арганізацыя не павінна стаць у баку ад гэтай важнай справы. Пісьменнікам трэба прыняць удзел у перагледзе падручнікаў па мове, праграм, хрэстаматый і ўстановаў, якія былі ў карыстанні да гэтага часу. Мы павінны ўключыцца ў напісанне артыкулаў, якіх з Ленінска-сталінскіх пазіцый асвятлялі-б беларускую мову — важную састаную частку славянскіх моваў.

Паседжанне вырашыла, што для глыбокага вучэння артыкула таварыша Сталіна пісьменнікі павінны ўдзельнічаць у рабоце правядзення Інстытута мовы, літаратуры і мастацтва АН БССР канферэнцыяў, заслухаць на іх даклады інтэлекту і пісьменнікаў па пэўных пытаннях беларускага мовазнаўства.

На паседжанні праўлення была абмеркавана справа аб перапрацоўцы артыкулаў таварыша І. В. Сталіна «Адносна марксізма ў мовазнаўстве».

Зала Дома культуры Мінскага аўтамобільнага завода. Фотахроніка ТАСС.

Тэатр імя Вахтангава ў Мінску

Сёння ў Мінску пачынаюцца гастролі Маскоўскага Дзяржаўнага тэатра імя Вахтангава.

Калектыў аднаго з буйнейшых тэатраў сталіцы нашай Радзімы ўпершыню прыязджае ў БССР у поўным складзе. Да гэтага часу ў Мінску і іншых гарадах Савецкай Беларусі выступалі толькі асобныя бригады тэатра.

У гастрольным рэпертуары — творы савецкіх драматургаў Н. Пагозіна «Місюрыйскі вальс», А. Барнеічука «Макар Дубрава», К. Федзіна і В. Мескетэлі «Першы радасці» па аднаменнаму раману К. Федзіна, бр. Тур і Л. Шейніна «Каму падпарадуецца час», Ц. Салаідна «Летні дзень», В. Салаўева «Валікі гасудар»; класічныя спектаклі: А. Астроўскага «Сэрца не камень», інсцэніроўка А. Арбузава па раману І. Тургенева «Найярадаўні», камедыя В. Шансіра «Многа шуму з нічога», а таксама Э. Ростана «Сірано дэ Бержарак» і «Отверженны» па В. Гюго.

У спектаклях прымуць удзел народныя артысты РСФСР А. Гаруноў, І. Талчанаў, Ц. Мансурова, заслужаны дзеяч мастацтва РСФСР Н. Плотнікаў, заслужаны артыст РСФСР А. Абрывосаў, М. Астангаў, Н. Бубноў, І. Дзюнов, В. Балыў, С. Лужынаў, Г. Папцова, Е. Понсав, Н. Русінава, М. Сінельнікава, Л. Шыхматаў, Б. Шухмін і іншыя.

У складзе рэжысуры тэатра — галоўны рэжысёр, народны артыст СССР Р. Сімаў, народны артыст РСФСР В. Захава, заслужаны дзеяч мастацтва РСФСР І. Рапапорт, заслужаная артыстка РСФСР А. Рамізава і інш.

Галоўны мастак — заслужаны дзеяч мастацтва РСФСР В. Рыдзіна.

Тэатр будзе працаваць у Мінску на працягу ліпеня. За гэты час ён паказаў 30 вядомых і 3 ранішніх спектакляў. Арганізуюцца выязныя спектаклі ў Барысава, Бабруйск, у клубы аўтамобільнага і трактарнага заводаў.

Будуць наладжаны калектыўныя прагляды спектакляў рабочымі аўтамобільнага і трактарнага заводаў, Трактарабудзавода імя Молатава, а таксама настаўнікамі, школьнікамі і г. д.

Творчыя работнікі тэатра сустраюцца з удзельнікамі гуртоў мастацкай самадзейнасці, работнікамі друку, дзеячамі літаратуры і мастацтва сталіцы Савецкай Беларусі.

За час гастролі члены мастацкага савета тэатра ўстанавяць творчы сувязі з беларускімі драматургамі і назваміцамі з іх новымі п'есамі.

У гастрольным рэпертуары — творы савецкіх драматургаў Н. Пагозіна «Місюрыйскі вальс», А. Барнеічука «Макар Дубрава», К. Федзіна і В. Мескетэлі «Першы радасці» па аднаменнаму раману К. Федзіна, бр. Тур і Л. Шейніна «Каму падпарадуецца час», Ц. Салаідна «Летні дзень», В. Салаўева «Валікі гасудар»; класічныя спектаклі: А. Астроўскага «Сэрца не камень», інсцэніроўка А. Арбузава па раману І. Тургенева «Найярадаўні», камедыя В. Шансіра «Многа шуму з нічога», а таксама Э. Ростана «Сірано дэ Бержарак» і «Отверженны» па В. Гюго.

У спектаклях прымуць удзел народныя артысты РСФСР А. Гаруноў, І. Талчанаў, Ц. Мансурова, заслужаны дзеяч мастацтва РСФСР Н. Плотнікаў, заслужаны артыст РСФСР А. Абрывосаў, М. Астангаў, Н. Бубноў, І. Дзюнов, В. Балыў, С. Лужынаў, Г. Папцова, Е. Понсав, Н. Русінава, М. Сінельнікава, Л. Шыхматаў, Б. Шухмін і іншыя.

У складзе рэжысуры тэатра — галоўны рэжысёр, народны артыст СССР Р. Сімаў, народны артыст РСФСР В. Захава, заслужаны дзеяч мастацтва РСФСР І. Рапапорт, заслужаная артыстка РСФСР А. Рамізава і інш.

Галоўны мастак — заслужаны дзеяч мастацтва РСФСР В. Рыдзіна.

Тэатр будзе працаваць у Мінску на працягу ліпеня. За гэты час ён паказаў 30 вядомых і 3 ранішніх спектакляў. Арганізуюцца выязныя спектаклі ў Барысава, Бабруйск, у клубы аўтамобільнага і трактарнага заводаў.

Будуць наладжаны калектыўныя прагляды спектакляў рабочымі аўтамобільнага і трактарнага заводаў, Трактарабудзавода імя Молатава, а таксама настаўнікамі, школьнікамі і г. д.

Творчыя работнікі тэатра сустраюцца з удзельнікамі гуртоў мастацкай самадзейнасці, работнікамі друку, дзеячамі літаратуры і мастацтва сталіцы Савецкай Беларусі.

За час гастролі члены мастацкага савета тэатра ўстанавяць творчы сувязі з беларускімі драматургамі і назваміцамі з іх новымі п'есамі.

У гастрольным рэпертуары — творы савецкіх драматургаў Н. Пагозіна «Місюрыйскі вальс», А. Барнеічука «Макар Дубрава», К. Федзіна і В. Мескетэлі «Першы радасці» па аднаменнаму раману К. Федзіна, бр. Тур і Л. Шейніна «Каму падпарадуецца час», Ц. Салаідна «Летні дзень», В. Салаўева «Валікі гасудар»; класічныя спектаклі: А. Астроўскага «Сэрца не камень», інсцэніроўка А. Арбузава па раману І. Тургенева «Найярадаўні», камедыя В. Шансіра «Многа шуму з нічога», а таксама Э. Ростана «Сірано дэ Бержарак» і «Отверженны» па В. Гюго.

У спектаклях прымуць удзел народныя артысты РСФСР А. Гаруноў, І. Талчанаў, Ц. Мансурова, заслужаны дзеяч мастацтва РСФСР Н. Плотнікаў, заслужаны артыст РСФСР А. Абрывосаў, М. Астангаў, Н. Бубноў, І. Дзюнов, В. Балыў, С. Лужынаў, Г. Папцова, Е. Понсав, Н. Русінава, М. Сінельнікава, Л. Шыхматаў, Б. Шухмін і іншыя.

У складзе рэжысуры тэатра — галоўны рэжысёр, народны артыст СССР Р. Сімаў, народны артыст РСФСР В. Захава, заслужаны дзеяч мастацтва РСФСР І. Рапапорт, заслужаная артыстка РСФСР А. Рамізава і інш.

Галоўны мастак — заслужаны дзеяч мастацтва РСФСР В. Рыдзіна.

Тэатр будзе працаваць у Мінску на працягу ліпеня. За гэты час ён паказаў 30 вядомых і 3 ранішніх спектакляў. Арганізуюцца выязныя спектаклі ў Барысава, Бабруйск, у клубы аўтамобільнага і трактарнага заводаў.

Будуць наладжаны калектыўныя прагляды спектакляў рабочымі аўтамобільнага і трактарнага заводаў, Трактарабудзавода імя Молатава, а таксама настаўнікамі, школьнікамі і г. д.

Творчыя работнікі тэатра сустраюцца з удзельнікамі гуртоў мастацкай самадзейнасці, работнікамі друку, дзеячамі літаратуры і мастацтва сталіцы Савецкай Беларусі.

Вынікі тэатральнага сезона тэатра імя Ленінскага комсамола

Мінулы сезон у Рэспубліканскім тэатры імя Ленінскага комсамола Беларусі закончыўся ў лічбовых паказчыках больш ні менш сур'яльна. Аднак апошняе работні тэатра даецца на якасных паказчыках, якія не заўсёды можна перавесці ў лічбы.

Рэпертуар дае ідэйны і мастацкі кірунак кожнаму тэатру.

Яго-ж рэпертуарнага курсу трымаўся тэатр імя Ленінскага комсамола?

Тэатр паказаў шэсць прэм'ер савецкіх п'ес: «Змова асуджаных» Вірты, «За другім фронтам» Себко, «Два лагеры» Язабона, «Місюрыйскі вальс» Пагозіна, «Сняжок» Любімавай, «Вераб'евы горы» Сімукова. Апрача таго, былі адноўлены пастаўлены п'ес «Асабія у завулку» бр. Тур, «На тым баку» Баранава, «Маскоўскі характар» Сафронава, «Шляхі-дарогі» Федарава і інш.

Аднак, тэатр у вялікім даўгу перад калгасным сялянствам. Тэма аб калгасным будаўніцтве павінна была знайсці значнае месца ў яго рэпертуары. Нягледзячы на гэта, тэатр за сезон не даў ніводнай новай пастаўлены на калгаснаму тэму, спадзяючыся на адсутнасць поўнаценных п'ес.

Гэта спасылка несправадлівая. Дастаткова сказаць, што п'еса В. Палескага «Калі зацітаюць сады», якую тэатр імя Ленінскага комсамола не захачеў паставіць, з поспехам ідзе на сцэне тэатра імя Якуба Коласа. Пры жаданні можна было знайсці і іншыя п'есы, але гэтага не зроблена.

У такім-жа даўгу тэатр перад стыханаўцамі пастаславосці і транспарта. Іх праца таксама не знайшла адлюстравання ў рэпертуары тэатра. Спасылка на адсутнасць поўнаценных п'ес таксама недарэчная.

Немала сказаць, што тэатр, які носіць імя Ленінскага комсамола, адпавядае свайму прызначэнню. Маладзёжныя п'есы і п'есы для юната глядача не знайшлі належнага месца ў рэпертуарных панах тэатра.

Пры правільным агульным курсе на савецкую п'есу, адзначаныя сігналі робяць рэпертуарную лінію тэатра недастаткова вытрымавай і часам адарывай ад жыцця вобласці, ад нарэжных інтарэсаў свайго аспекунага глядача.

Пры наўнасці кваліфікаванай рэжысуры і моцнага актёрскага калектыва тэатр можа і павінен даваць спектаклі высокага палітычнага і мастацкага ўзроўню. І сапраўды, такія пастаўлены, як «Маскоўскі характар», «Асабія у завулку», «За другім фронтам», «Шляхі-дарогі», «Місюрыйскі вальс» і інш. хваляюць глядача.

Але побач з гэтым былі і спектаклі, якія ўяўлялі часам поўнафабрыкат, і таму павінны былі грунтоўна дарапоўвацца пасля прэм'еры.

Чым гэта тлумачыцца? Перш за ўсё тым, што слаба пастаўлена палітыка-выхаваўчая работа. Па-другое, адсутнасць крытыкі і самакрытыкі. Аспекунага пэдагані жыцця тэатра не абмярцоўвацца ў калектыве.

Па-трэцяе, адсутнічае работа з глядачом. За сезон не праведзена ніводнай канферэнцыі глядачоў, вядучыя работнікі тэатра не здохелі ўстанавіць шчыльны кантакт з аспекунамі калектываі прапрыемстваў і ўстаноў горада. Тэатр не падымаў сістэматычную сувязь з радыёслухачамі.

Трэба спадзявацца, што кіраўніцтва тэатра, яго партыйная і профсаюная арганізацыя ўлічаць урокі мінулага і зробіць усё неабходнае, каб узяць работу тэатра на такую вышыню, якая-б адпавядала высокім патрабаванням савецкага глядача.

А. СУРКІ.

Навуковая сесія Інстытута украінскай літаратуры

У Львове адбылася навуковая сесія Інстытута украінскай літаратуры імя Т. Шаўчэнкі.

Удзельнікі сесіі заслухалі і абмеркавалі даклады: «В. І. Ленін і І. В. Сталіна — творцы навуковых асноў літаратуразнаўства» — А. Яголіна, «Сусветнае значэнне літаратуры народаў СССР» — А. Валецка-

га і «Аб задачах барацьбы супроць буржуазна-нацыяналістычных схаўненняў гісторыі украінскай літаратуры» — Н. Гудзія.

У рабоце сесіі прынялі ўдзел навуковыя супрацоўнікі Інстытута мовы, літаратуры і мастацтва Акадэміі навук БССР.

У ТЭАТРАХ БССР

Гродзёскі абласны драматычны тэатр, які знаходзіцца на гастроліх у Роўна, працуе над новым рэпертуарам. Хутка будзе выпушчаны спектаклі «Сонечны дом» А. Сімукова і «Прыбытковыя месца» А. Астроўскага. У новым сезоне глядачы убачаць спектаклі «Чапа радасці» Вінічана, «Малодзец» М. Зорына, «Закон Лікурга» Н. Вазілеўскага.

Пінскі абласны тэатр пасля гастролі ў Мазыры наведзе Чарнігаў, Прылуці і Пракскураў. Калектыў тэатра выпусціў спектакль «Жыццё пачынаецца зноў» В. Сабко. Цяпер тэатр працуе над п'есай «Варвары» М. Горкага. У другой падаве гэтага года мяркуюцца паказаць

п'есу «Калі зацітаюць сады» В. Палескага, «Цудоўны край» Л. Юхвіда, «Дзяўчына з кушанам» Лопе дэ Вега і новыя беларускія п'есы.

Рэспубліканскі тэатр імя Ленінскага комсамола на гастроліх у Магілёве паказвае новыя спектаклі «Анна Бараніна» (па раману Л. Талстога), «Місюрыйскі вальс» Н. Пагозіна, «Вераб'евы горы» А. Сімукова, «За другім фронтам» В. Сабко. У жніўні тэатр прыдзе ў Бабруйск. У другім паўгоддзі ён мяркую ажыццявіць пастаўлены спектакляў «Сям'я» І. Палова, «Апошнія» М. Горкага і «Цыта-дэль славы» К. Губарчыча.

Спектаклі опернага тэатра ў Смаленску

Беларускі Дзяржаўны тэатр оперы і балета выязджае на гастролі ў Смаленск, дзе ён будзе працаваць з 5 па 24 ліпеня.

За гэты час мяркуюцца даць 19 вядомых і 3 ранішніх спектакляў.

У гастрольным рэпертуары — оперы «Шкавава дама» і «Чаравічкі» Чайкоўска-

га, «Дуброўскі» Напругіна, «Рыгалета» Вердзі, «Флорыя Тоска» Пуччыні і балеты «Вянец-возера» Залатарова, «Чырвоны мак» Глізера, «Бахчысарайскі фантаз» Асаф'ева.

Падрыхтаваны канцертныя праграмы для выступленняў у гарадскім парку культуры і адпачынку.

Анатомік выбраных твораў К. Чорнага

Дзяржаўнае выдавецтва БССР падрыхтавала да друку анатомік выбраных твораў Кузьмы Чорнага.

У анатомік уключаны апавесці «Васна», «Люба Лук'янская», «Сніг'евскі лес», а таксама раманы «Бацьваўшчына», «Троіца пакаленне» і «Валікі дзень».

Памер анатомніка — 50 аўтарскіх аркушаў.

Праўленне Саюза савецкіх пісьменнікаў Беларусі выказвае глыбокае спачуванне супрацоўніцы саюза ХАЙНОУСКОЙ Марыі Канстанцінаўне з прычыны смерці яе маці.

Галоўны рэдактар М. ГОРЦАУ. Рэдакцыя: М. БІЛСЦІНАУ, В. ВІТКА — нам. галоўнага рэдактара, М. КАЦАР, П. ПАДВАЙРАУ, П. ПАНЧАНКА, М. ПАСЛЯДОВІЧ, Я. РАМАНОВІЧ, К. САМАНІКАУ.

Літаратурны вечар памяці Янкі Купалы

28 чэрвеня грамадзкасць сталіцы Савецкай Беларусі адзначыла восьмую гадавіну з дня смерці народнага паэта БССР Янкі Купалы.

На літаратурны вечар, прысвечаны памяці любімага песнара сталінскай дружбы народаў, білазга і дарагога кожнаму грамадзяніну нашай вядомай Радзімы, сабраліся пісьменнікі, дзеячы культуры, рабочыя і інжынеры, прадстаўнікі партыйнай і савецкай грамадзкасці Мінска.

Літаратурны вечар пачаўся ўступным словам Аркады Кулашова, які спыніўся на аспекунах рысах творчасці вядомага нацыянальнага паэта Янкі Купалы — аднаго з заснавальнікаў беларускай літаратуры, буйнейшага прадстаўніка шматнацыянальнай савецкай пазіі.

— Як жыць з жыццямі, — гаворыць Аркадзь Кулашоў, — Янка Купала сё-

ня з намі на фронце будаўніцтва камунізма. Яго пазіія сёння з намі змагаецца за мір, і мільёны садаг гэтага блажэннага і грознага фронту з глыбокай верай у шчасліваю будучыню, з упэўненасцю і бясстрашам могуць паўтарыць словы паэта: